

**ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ
ΑΝΘΡΩΠΟΥ**

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ

B.M., A-M.M. και A.M.

Κατά

Ελλάδας

(Προσφυγή αρ. 21455/10)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

24 Οκτωβρίου 2013

Η απόφαση αυτή θα γίνει οριστική υπό της προϋποθέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 44§2 της Σύμβασης. Μπορεί να επέλθουν ορισμένες αλλαγές ως προς την μορφή.

Στην υπόθεση Μ. κατά Ελλάδος,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Πρώτο Τμήμα), συνεδρίασε σε Τμήμα με την ακόλουθη σύνθεση:

Isabelle Berro-Lefèvre, Πρόεδρος,
Elisabeth Steiner,
Khanlar Hajiyev,
Mirjana Lazarova Trajkovska,
Julia Laffranque,
Λίνο Αλέξανδρο Σισιλιάνο,
Erik Møse, Δικαστές,
και με την σύμπραξη του Søren Nielsen, Γραμματέα Τμήματος,

Αφού διασκέφθηκε σε Συμβούλιο την 1^η Οκτωβρίου 2013,

Εξέδωσε την παρούσα απόφαση, που υιοθετήθηκε την ημερομηνία αυτή:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση προέκυψε μετά από προσφυγή (αρ. 21455/10) που άσκησαν κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας, τρεις Ελληνίδες υπήκοοι, οι κυρίες Β. Μ., Α-Μ. Μ. και Α. Μ. («οι προσφεύγουσες»), οι οποίες προσέφυγαν στο Δικαστήριο στις 8 Απριλίου 2010 σύμφωνα με το άρθρο 34 της Σύμβασης Προστασίας των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).
2. Οι προσφεύγουσες εκπροσωπήθηκαν από τον Γ.Δαούτη, Δικηγόρο Αθηνών. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπήθηκε από τον πληρεξούσιό της, τον κ. Β.Κυριαζόπουλο, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.
3. Οι προσφεύγουσες παραπονούνται ειδικότερα για παραβίαση του άρθρου 6§1 της Σύμβασης. Κατηγορούν τις ελληνικές αρχές για την άρνησή τους να εκτελέσουν την απόφαση που εξέδωσε υπέρ τους το Διοικητικό Πρωτοδικείο σχετικά με την άρση της απαλλοτρίωσης του οικοπέδου τους.

4. Στις 14 Ιουνίου 2012, η προσφυγή κοινοποιήθηκε στην Κυβέρνηση. Σύμφωνα με το άρθρο 29 §1 της Σύμβασης, αποφασίστηκε επίσης ότι το Τμήμα θα αποφανθεί συγχρόνως επί του παραδεκτού και επί της ουσίας της υπόθεσης.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ

I. ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ ΤΗΣ ΥΠΟ ΚΡΙΣΗ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

5. Οι προσφεύγουσες γεννήθηκαν αντίστοιχα το 1924, το 1958 και το 1961 και κατοικούν στην Αθήνα.

6. Είναι συγκύριες ενός οικοπέδου επιφάνειας 598,80 τ.μ. που βρίσκεται στην πόλη της Πάτρας και εντός σχεδίου πόλεως.

7. Με απόφαση της 8^{ης} Σεπτεμβρίου 1983, ο Υπουργός Χωροταξίας, Οικισμού και Περιβάλλοντος τροποποίησε το ρυμοτομικό σχέδιο της περιοχής όπου βρίσκεται το οικόπεδο των προσφευγουσών προκειμένου να κάνει δημόσια πλατεία.

8. Καθώς μέχρι την 5η Ιουνίου 2004 οι προσφεύγουσες δεν είχαν λάβει καμία αποζημίωση και οι εργασίες δεν είχαν γίνει, προσέφυγαν στον προαναφερθέντα Υπουργό, στον Γενικό Γραμματέα Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας και στο Νομάρχη Αχαΐας ζητώντας την άρση της απαλλοτρίωσης του οικοπέδου τους και να χαρακτηριστεί ως οικοδομήσιμο. Οι δύο πρώτοι δεν απάντησαν στις προσφεύγουσες, ενώ ο τρίτος απέρριψε την αίτησή τους με απόφαση της 20^{ης} Αυγούστου 2004.

9. Στις 2 Νοεμβρίου 2004, οι προσφεύγουσες προσέφυγαν στο Διοικητικό Πρωτοδικείο Πατρών με αίτηση ακύρωσης της άρνησης της διοίκησης να άρει την απαλλοτρίωση.

10. Με την υπ' αρ. 1544/2009 απόφαση της 31^{ης} Ιουλίου 2009, το Διοικητικό Πρωτοδικείο Πατρών ακύρωσε την απόφαση του Νομάρχη της 20^{ης} Αυγούστου 2004 και παρέπεμψε την απόφαση στην Διοίκηση ώστε αυτή να τροποποιήσει το ρυμοτομικό σχέδιο και να άρει την απαλλοτρίωση.

Η απόφαση τελεσιδίκησε και κανένα ένδικο μέσο δεν ασκήθηκε από τις αρχές.

11. Η απόφαση επιδόθηκε στην Διοίκηση στις 8 Οκτωβρίου 2009.

12. Με επιστολή της 16^{ης} Δεκεμβρίου 2009, η Διεύθυνση Πολεοδομίας Πατρών κάλεσε τις προσφεύγουσες να της παρουσιάσουν φάκελο τροποποίησης του ρυμοτομικού σχεδίου ενόψει της άρσης της απαλλοτρίωσης. Ο φάκελος αυτός έπρεπε να περιλαμβάνει πρόταση τροποποίησης του ρυμοτομικού σχεδίου από μηχανικό της επιλογής τους, τεχνικές εκθέσεις όσον αφορά τους κανόνες πολεοδομίας του τομέα, πιστοποιητικά του κτηματολογίου καθώς και τους ιδιοκτησιακούς τίτλους των προσφευγουσών.

13. Στις 12 Μαρτίου 2012, οι προσφεύγουσες προσέφυγαν στο Τριμελές Συμβούλιο του Διοικητικού Πρωτοδικείου Πατρών ζητώντας να υποχρεωθούν οι αρχές της Νομαρχίας Πατρών να συμμορφωθούν με την απόφαση αρ. 1544/2009. Υπογραμμίζανε ότι το αίτημα της Διεύθυνσης Πολεοδομίας ήταν αντίθετο προς το σκεπτικό και το διατακτικό της απόφασης που, κατά την άποψή τους, δεν τους επέβαλε να προβούν στις ενέργειες που ήταν αρμοδιότητα των δημοσίων αρχών. Από την πλευρά τους, οι αρχές υποστήριζαν ότι στην περίπτωση των προσφευγουσών έπρεπε να εφαρμοστούν οι διατάξεις του άρθρου 154 §7 του Προεδρικού Διατάγματος της 14^{ης} Ιουλίου 1999 και το άρθρο 32 §1 του Νόμου 4067/2012 (κατωτέρω παράγραφοι 20-21).

14. Με απόφαση της 31^{ης} Δεκεμβρίου 2012, το προαναφερθέν Συμβούλιο διαπίστωσε ότι η διοίκηση δεν συμμορφώθηκε με την απόφαση αρ. 1544/2009 και την κάλεσε να συμμορφωθεί εντός προθεσμίας τριών μηνών.

15. Ειδικότερα, το Συμβούλιο ανέφερε ότι οι προαναφερθείσες διατάξεις που αφορούσαν την τροποποίηση του ρυμοτομικού σχεδίου με αίτημα ιδιώτη, δεν ισχύουν στις περιπτώσεις όπου, όπως στην προκειμένη

υπόθεση, η σχετική τροποποίηση επιβλήθηκε στην διοίκηση μετά από δικαστική απόφαση. Στην περίπτωση αυτή, σύμφωνα με το Συμβούλιο, η υποχρέωση του εργοδότη περιοριζόταν στο να κοινοποιήσει τα στοιχεία που είχε στην κατοχή του (εν προκειμένω, το τοπογραφικό διάγραμμα με το εμβαδόν του οικοπέδου και τους τίτλους κυριότητας). Το Συμβούλιο προσέθεσε ότι η υποχρέωση αυτή δεν απαιτούσε να υποβάλει ο ιδιώτης πρόταση τροποποίησης του σχεδίου ή στοιχεία που, κατά την άποψή της, ήταν στην διάθεση των διαφόρων δημοσίων υπηρεσιών και όφειλε να τα λάβει η ίδια η διοίκηση.

16. Το Συμβούλιο συμπέρανε ότι, δεδομένου ότι δεν κινήθηκε καμία διαδικασία τροποποίησης του ρυμοτομικού σχεδίου τρία χρόνια μετά την απόφαση του Διοικητικού Πρωτοδικείου Πατρών, η διοίκηση είχε επιδείξει αδικαιολόγητη καθυστέρηση όσον αφορά την συμμόρφωσή της με την απόφαση.

17. Επίσης, οι προσφεύγουσες αναφέρουν ότι πήγαν έξι φορές στο χρονικό διάστημα μεταξύ 15 Οκτωβρίου 2009 και αρχές Απριλίου 2012, στην Διεύθυνση Πολεοδομίας Πατρών και στη νομική υπηρεσία του Δήμου Πάτρας για να ζητήσουν την εκτέλεση της απόφασης αρ. 1544/2009.

II. ΤΟ ΟΙΚΕΙΟ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

18. Σύμφωνα με το άρθρο 95 §5 του Ελληνικού Συντάγματος, όπως τροποποιήθηκε τον Απρίλιο του 2001, η διοίκηση υποχρεούται να συμμορφώνεται προς τις δικαστικές αποφάσεις.

19. Στις 14 Νοεμβρίου 2002, τέθηκε σε ισχύ ο νόμος 3068/2002 περί συμμόρφωσης της Διοίκησης προς τις δικαστικές αποφάσεις (ΦΕΚ 274/2002). Στην συνέχεια τροποποιήθηκε από το Νόμο 3900/2010, που τέθηκε σε ισχύ την 1^η Ιανουαρίου 2011. Ορίζει, μεταξύ άλλων, ότι η διοίκηση υποχρεούται να συμμορφώνεται χωρίς καθυστέρηση προς τις δικαστικές αποφάσεις και να λαμβάνει όλα τα απαραίτητα μέτρα για την εκτέλεση των αποφάσεων αυτών (άρθρο 1^ο). Ο νόμος αυτός προβλέπει την

σύσταση Τριμελών Συμβουλίων στα Ανώτατα Ελληνικά Δικαστήρια (Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο, Άρειο Πάγο, Συμβούλιο της Επικρατείας και Ελεγκτικό Συνέδριο) και στα τακτικά διοικητικά δικαστήρια, που είναι αρμόδια για τον έλεγχο της ορθής εκτέλεσης των αποφάσεων των αντίστοιχων δικαστηρίων από την διοίκηση εντός προθεσμίας που δεν μπορεί να υπερβεί τους τρεις μήνες (εξαιρετικά, η προθεσμία αυτή μπορεί μία μόνον φορά). Τα Συμβούλια αυτά μπορούν να ορίσουν ιδίως ένα δικαστή ο οποίος θα συνδράμει την διοίκηση προτείνοντάς της, μεταξύ άλλων, τα μέτρα με τα οποία μπορεί να συμμορφωθεί προς την σχετική απόφαση. Εάν η διοίκηση δεν εκτελέσει την απόφαση εντός της προθεσμίας που θα ορίσει το Συμβούλιο, θα της επιβληθούν κυρώσεις ενώ νέες κυρώσεις μπορούν να επιβληθούν όσο η διοίκηση δεν συμμορφώνεται προς την απόφαση (άρθρο 3). Επίσης, μπορούν να επιβληθούν πειθαρχικές κυρώσεις κατά των υπαλλήλων της διοίκησης στους οποίους οφείλεται η μη εκτέλεση (άρθρο 5). Οι διατάξεις του νόμου 3068/2002 εφαρμόζονται στις αποφάσεις που εκδόθηκαν αφότου ο νόμος αυτός τέθηκε σε ισχύ (άρθρο 6).

20. Το άρθρο 32 (διαδικασία τροποποίησης των εγκεκριμένων ρυμοτομικών σχεδίων μετά από ανάκληση ρυμοτομικής απαλλοτρίωσης ή δέσμευσης) του νόμου 4067/2012 (Νέος Οικοδομικός Κανονισμός) ορίζει ότι:

«1. Η τροποποίηση εγκεκριμένων ρυμοτομικών σχεδίων, μετά από βεβαιωθείσα αυτοδίκαιη ανάκληση επιβληθείσας απαλλοτρίωσης ή σε συμμόρφωση δικαστικής απόφασης για την άρση ρυμοτομικής απαλλοτρίωσης ή δέσμευσης, γίνεται με την τήρηση της διαδικασίας του άρθρου 154 του από 14.7.1999 Π.Δ. (...).

Η έναρξη της διαδικασίας τροποποίησης γίνεται με την υποβολή σχετικού αιτήματος στον οικείο δήμο ή την αρμόδια υπηρεσία, από τον ιδιοκτήτη στο ακίνητο του οποίου ανακλήθηκε ή ήρθη η απαλλοτρίωση ή δέσμευση, το οποίο συνοδεύεται υποχρεωτικά από τα ακόλουθα στοιχεία:

α) βεβαίωση της αυτοδίκαια ανακληθείσας απαλλοτρίωσης ή δέσμευσης ή δικαστική απόφαση του αρμόδιου δικαστηρίου,

β) ακριβή αντίγραφα τίτλων ιδιοκτησίας, πιστοποιητικά μετεγγραφής μη διεκδίκησης ή στοιχεία κτηματολογίου που έχουν καταστεί οριστικά, καθώς και δήλωση ιδιοκτησίας όπου απαιτείται,

γ) τα απαιτούμενα κατά τις ισχύουσες πολεοδομικές διατάξεις τοπογραφικά διαγράμματα, γνωμοδοτήσεις αρμόδιων υπηρεσιών και φορέων, καθώς και τυχόν άλλες αναγκαίες κατά περίπτωση ειδικές μελέτες (...) τα οποία μπορεί να συνοδεύονται και από τεχνική έκθεση αιτιολόγησης της πρότασης τροποποίησης του εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου».

21. Το άρθρο 154 (διαδικασία έγκρισης, αναθεώρησης ή τροποποίησης σχεδίου πόλεως) του Προεδρικού Διατάγματος της 14^{ης} Ιουλίου 1999 ορίζει ότι:

« (...)

6. Καμία πρόταση για τροποποίηση εγκεκριμένου σχεδίου δεν επιτρέπεται να υποβάλλεται στην αρμόδια αρχή αν ο προτείνων δεν διευκρινίζει με πληρότητα, σαφήνεια (...) αν με αυτές θίγονται κτίρια που έχουν ανεγερθεί με βάση το τροποποιούμενο σχέδιο ή οικόπεδα που έχουν τακτοποιηθεί με βάση αυτό και αν οικόπεδα άρτια γίνονται μη άρτια και σε καταφατική περίπτωση αν δεν καθορίζει τα ακίνητα που θίγονται. Την ίδια υποχρέωση έχει ο δήμος ή η κοινότητα που υιοθετεί την πρόταση.

7. Οι ιδιώτες που ζητούν την τροποποίηση του σχεδίου είναι πάντα υποχρεωμένοι να προπαρασκευάζουν τα κατά το προηγούμενο άρθρο τεχνικά στοιχεία με δική τους δαπάνη και επιμέλεια και να προσκομίζουν στην αρμόδια υπηρεσία τα κατά τις προηγούμενες παρ.5 και παρ.6 στοιχεία (...)».

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ

I. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6§1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

22. Οι προσφεύγουσες κατηγορούν τις ελληνικές αρχές για την άρνηση τους να εκτελέσουν την απόφαση που εκδόθηκε υπέρ αυτών από το Διοικητικό Πρωτοδικείο Πατρών σχετικά με την άρση της απαλλοτρίωσης

του οικοπέδου τους. Επικαλούνται το άρθρο 6§1 της Σύμβασης, τα κρίσιμα χωρία του οποίου ορίζουν τα εξής:

«Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή (...) εντός λογικής προθεσμίας υπό δικαστηρίου, (...), το οποίον θα αποφασίση είτε επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως, (...).»

A. Ως προς το παραδεκτό

23. Στις συμπληρωματικές παρατηρήσεις της σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 41 της Σύμβασης, η Κυβέρνηση καλεί το Δικαστήριο είτε να απορρίψει την προσφυγή λόγω μη εξάντλησης των εθνικών ενδίκων μέσων είτε να την κηρύξει απαράδεκτη λόγω καταχρηστικής άσκησης αυτής. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει πρώτον ότι οι προσφεύγουσες δεν έχουν εξαντλήσει τα εθνικά ένδικα μέσα αφού, ενώ είχαν στην διάθεσή τους μια προσφυγή, δηλαδή την προσφυγή στο Τριμελές Συμβούλιο του Διοικητικού Πρωτοδικείου Πατρών, δεν έκαναν χρήση αυτής παρά ένα έτος μετά την άσκηση της προσφυγής τους στο Δικαστήριο. Δεύτερον, η Κυβέρνηση υποστηρίζει επικαλούμενη τη νομολογία *Hadrabona και λοιποί κατά Δημοκρατίας της Τσεχίας* (απόφαση) (αρ. 42165/02 και 466/03, 258 Σεπτεμβρίου 2007) και *Predescu κατά Ρουμανίας* (αρ. 21447/03, §§25-27, 2 Δεκεμβρίου 2008), ότι οι προσφεύγουσες δεν εκπλήρωσαν το καθήκον που είχαν να ενημερώσουν το Δικαστήριο για κάθε γεγονός που έχει σημασία για την εξέταση της προσφυγής τους. Υποστηρίζει ότι δεν αναφέρουν πουθενά την απόφαση του Συμβουλίου αυτού στις παρατηρήσεις τους αλλά ότι αναφέρονται σε αυτό μόνον στα έγγραφα που έχουν καταθέσει ως παραρτήματα στο Δικαστήριο.

24. Όσον αφορά την πρώτη ένσταση, το Δικαστήριο υπενθυμίζει πρώτον τη νομολογία του σύμφωνα με την οποία ο Νόμος 3068/2002 δεν αρκεί για την επανόρθωση της «μη εκτέλεσης», επειδή ο μηχανισμός που έθετε σε ισχύ δεν μπορούσε να έχει με βεβαιότητα ως αποτέλεσμα την εκτέλεση μιας δικαστικής απόφασης μετά από την άρνηση της διοίκησης να

συμμορφωθεί προς αυτή (βλ. μεταξύ πολλών άλλων, *Κανελλόπουλος κατά Ελλάδας*, αρ. 11325/06, §§ 20-21, 21 Φεβρουαρίου 2008, *Παναγιώτης Γκίκας και Γεώργιος Γκίκας κατά Ελλάδας*, αρ. 26914/07, §§30-31, 2 Απριλίου 2009, και *Ματθαίου και λοιποί κατά Ελλάδας*, αρ. 17556/08, §19, 18 Φεβρουαρίου 2010). Ο νόμος αυτός τροποποιήθηκε με το Νόμο 3900/2010, που τέθηκε σε ισχύ την 1^η Ιανουαρίου 2011, επεκτείνοντας τον έλεγχο των Τριμελών Συμβουλίων σε όλους τους βαθμούς των διοικητικών δικαστηρίων. Έτσι, οι προσφεύγουσες δεν μπορούσαν να προσφύγουν στο Τριμελές Συμβούλιο του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών στο χρονικό διάστημα μεταξύ της απόφασης του Διοικητικού Πρωτοδικείου και την ημερομηνία αυτή, αφού το Συμβούλιο δεν είχε ακόμη συσταθεί. Με άλλα λόγια, όταν κατατέθηκε στο Δικαστήριο η προσφυγή, τον Απρίλιο του 2010, η προσφυγή που επικαλείται η Κυβέρνηση δεν υπήρχε. Εξάλλου, οι προσφεύγουσες προσέφυγαν στο αρμόδια Συμβούλιο στις 31 Μαρτίου 2012. Το ότι διέρρευσε χρονικό διάστημα δεκαπέντε μηνών από την στιγμή που τέθηκε σε ισχύ ο νόμος και έως την προσφυγή στο Συμβούλιο, δεν αλλάζει την κατάσταση ως προς την αρχή εξάντλησης των ενικών ενδίκων μέσων.

25. Επομένως, η ένσταση με εξάντλησης των εθνικών ενδίκων μέσων που προέβαλε η Κυβέρνηση θα πρέπει να απορριφθεί.

26. Όσον αφορά την δεύτερη ένσταση, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι σύμφωνα με το άρθρο 47 §6 του Κανονισμού, εναπόκειται στον προσφεύγοντα να «ενημερώσει το Δικαστήριο για κάθε αλλαγή διεύθυνσης και κάθε γεγονός που έχει σημασία για την εκδίκαση της προσφυγής του». Στην συνέχεια υπενθυμίζει ότι μια προσφυγή μπορεί να απορριφθεί ως καταχρηστική, υπό την έννοια του άρθρου 35 §3 της Σύμβασης, εάν εσκεμμένα θεμελιώνεται σε ψευδή γεγονότα (*Varbanov κατά Βουλγαρίας*, αρ. 31365/96, §36, CEDH 2000-X, *Rehak κατά Δημοκρατίας της Τσεχίας*, (απόφαση), αρ. 67208/01, 18 Μαΐου 2004, *Ρορον κατά Μολδαβίας (αρ. 1)*, αρ. 74153/01, §48, 18 Ιανουαρίου 2005, και *Kérétchahvili κατά Γεωργίας* (απόφαση), αρ. 5667/02, 2 Μαΐου 2006). Μια ελλιπής και επομένως

παραπλανητική πληροφορία μπορεί επίσης να χαρακτηριστεί ως καταχρηστική άσκηση ατομικής προσφυγής, ειδικότερα όταν αφορά την καρδιά της υπόθεσης και ο προσφεύγων δεν εξηγεί ικανοποιητικά την παράλειψή του να γνωστοποιήσει τις σχετικές πληροφορίες (*Poznanski και λοιποί κατά Γερμανίας* (απόφαση), αρ. 25101/05, 3 Ιουλίου 2007).

27. Ωστόσο, στην υπό κρίση υπόθεση δεν πληρείται καμία από τις τρεις αυτές προϋποθέσεις. Η προσφυγή στο Τριμελές Συμβούλιο του Διοικητικού Πρωτοδικείου Πατρών δεν είναι ψευδές γεγονός και η πληροφορία την οποία γνωστοποίησαν με καθυστέρηση οι προσφεύγουσες δεν μπορεί να θεωρηθεί ως ικανή να παραπλανήσει το Δικαστήριο σχετικά με στοιχείο σημαντικό για την εκδίκαση της προσφυγής. Εξαιτίας αυτού η παρούσα προσφυγή διαφέρει από την προαναφερθείσα υπόθεση *Predescu*, στην οποία ο προσφεύγων είχε αποκρύψει εσκεμμένα στοιχείο σημαντικό για την εκδίκαση της υπόθεσης, στοιχείο που γνωστοποιήθηκε στο Δικαστήριο από άλλη πηγή. Το Δικαστήριο θεωρεί επίσης ότι πρέπει να διαχωρίσει την παρούσα υπόθεση από την (προαναφερθείσα) προσφυγή *Hadrabova και λοιποί*, η οποία απορρίφθηκε ως καταχρηστική επειδή οι προσφεύγοντες, στην τελευταία αυτή υπόθεση, αναφέρθηκαν ρητά σε διαπραγματεύσεις που έγιναν ενόψει φιλικού διακανονισμού.

28. Στην υπό κρίση υπόθεση, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι οι προσφεύγουσες το ενημέρωσαν για την προσφυγή τους στο προαναφερθέν Συμβούλιο με τις παρατηρήσεις που κατέθεσαν ως απάντηση στις παρατηρήσεις της Κυβέρνησης, η οποία και τις έλαβε υπόψη στην συνέχεια στην επιχειρηματολογία της. Εξάλλου, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι η απόφαση του Συμβουλίου κοινοποιήθηκε στις προσφεύγουσες στις 15 Ιανουαρίου 2013 και ότι οι προσφεύγουσες κατέθεσαν στο Δικαστήριο τις παρατηρήσεις προς αντίκρουση των παρατηρήσεων της Κυβέρνησης στις 4 Μαρτίου 2013. Το Δικαστήριο κρίνει ότι το χρονικό διάστημα μεταξύ των δύο αυτών ημερομηνιών δεν μπορεί να θεωρηθεί ως σημαντική καθυστέρηση και, επομένως, απορρίπτει και την δεύτερη ένσταση.

29. Το Δικαστήριο διαπιστώνει επίσης ότι η προσφυγή δεν είναι προδήλως αβάσιμη υπό την έννοια του άρθρου 35 §3(α) της Σύμβασης και δεν αντίκειται σε κανένα άλλο λόγο απαραδέκτου και την κηρύσσει παραδεκτή.

B. Ως προς την ουσία

30. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι από την απόφαση *Κοσμίδης και Κοσμίδου κατά Ελλάδας*, (αρ. 32141/04, §§24-25, 8 Νοεμβρίου 2007) προκύπτει ότι δεν μπορεί να ισχυριστεί κανείς στην υπό κρίση υπόθεση ότι οι αρχές αρνήθηκαν να συμμορφωθούν προς δικαστική απόφαση. Αντίθετα, σύμφωνα με την Κυβέρνηση, όλα τα στοιχεία του φακέλου δείχνουν ότι οι προσφεύγουσες είναι αυτές που αρνήθηκαν να προσκομίσουν στην διοίκηση τα έγγραφα που τους ζήτησε και ότι για τον λόγο αυτό η διοίκηση δεν προέβη στην άρση της απαλλοτριώσης.

31. Η Κυβέρνηση αναφέρει στην συνέχεια ότι οι προσφεύγουσες απέφυγαν κάθε επικοινωνία με την διοίκηση παρά την πίεση που τους άσκησε για να συνεργαστούν μαζί της, ζητώντας τους ιδίως να της υποβάλουν τα έγγραφα που ήταν απαραίτητα για την τροποποίηση του ρυμοτομικού σχεδίου. Κατά την άποψη της Κυβέρνησης οι προσφεύγουσες δεν αιτιολόγησαν την κατηγορηματική τους άρνηση να προσκομίσουν τα έγγραφα αυτά εξηγώντας, παραδείγματος χάριν, ότι δεν είχαν τα έγγραφα αυτά ή ότι η κατάρτισή τους ήταν δύσκολη και δαπανηρή. Κατά την άποψη της Κυβέρνησης, η προσκόμιση των εγγράφων αυτών ήταν της αρμοδιότητας των προσφευγουσών. Με το να απαιτήσει από τις προσφεύγουσες να προσκομίσουν τους τίτλους κυριότητας και τα σχετικά πιστοποιητικά που είχαν αναμφισβήτητα στην κατοχή τους καθώς και τις διάφορες τεχνικές εκθέσεις, η κατάρτιση των οποίων δεν απαιτεί ούτε πολύ χρόνο ούτε πολλά έξοδα, η Διοίκηση δεν υπέβαλε υπερβολικό αίτημα.

32. Οι προσφεύγουσες αναφέρουν ότι το άρθρο 154 §7 του Προεδρικού Διατάγματος της 14^{ης} Ιουλίου 1999, σύμφωνα με το οποίο οι ιδιώτες που ζητούν την τροποποίηση του ρυμοτομικού σχεδίου υποχρεούνται να

33. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το δικαίωμα πρόσβασης σε δικαστήριο το οποίο προστατεύεται από το άρθρο 6 §1 της Σύμβασης θα ήταν ουτοπικό εάν η εθνική έννομη τάξη ενός συμβαλλόμενου Κράτους επέτρεπε να μένει ανενεργής μια τελεσίδικη και υποχρεωτική δικαστική απόφαση εις βάρος ενός διαδίκου. Η εκτέλεση μιας τέτοιας απόφασης, οποιουδήποτε δικαστηρίου και βαθμού, θα πρέπει να θεωρηθεί ότι αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της «δίκης» υπό την έννοια του άρθρου 6 της Σύμβασης. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει επίσης ότι έχει ήδη αναγνωρίσει ότι η αποτελεσματική προστασία του πολίτη και η αποκατάσταση της νομιμότητας συνεπάγονται την υποχρέωση της διοίκησης να συμμορφώνεται με δικαστική απόφαση (πρωτοβάθμια ή δευτεροβάθμια) ή απόφαση που έχει εκδώσει το Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο του Κράτους (βλ. ιδίως, *Hornsby κατά Ελλάδα*, §§40 και επόμενες, 19 Μαρτίου 1997, *Recueil des arrêts et décisions* 1997-II, και *Καραχάλιος κατά Ελλάδα*, αρ. 62503/00, §29, 11 Δεκεμβρίου 2003). Επίσης, υπογραμμίζει την ιδιαίτερη σημασία που έχει η εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων στο

πλαίσιο των διοικητικών διαφορών (*Ιερά Μονή Προφήτου Ηλίου Θήρας κατά Ελλάδας*, αρ. 32259/02, §34, 22 Δεκεμβρίου 2005).

34. Ως προς το θέμα αυτό το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι δεν είναι κατ' αρχήν μη εύλογο να ζητεί η διοίκηση από τους ενδιαφερομένους συμπληρωματικά έγγραφα προκειμένου να μπορέσει να συμμορφωθεί το συντομότερο δυνατόν με μια δικαστική απόφαση που της επιβάλλει την λήψη ορισμένων μέτρων. Μια τέτοια απαίτηση είναι δικαιολογημένη όταν οι διοικητικές υπηρεσίες δεν έχουν τα έγγραφα που είναι απαραίτητα για την ταχεία εκτέλεση της δικαστικής απόφασης. Ένας τέτοιος λόγος είναι αναμφισβήτητα ευνοϊκός για τον πολίτη. Στο πνεύμα αυτό, το Δικαστήριο έκρινε ότι είναι λογικό να ζητείται από τους ενδιαφερομένους κυρίως να προσκομίσουν τους τίτλους κυριότητάς τους ή πιστοποιητικό που να βεβαιώνει ότι δεν είχαν λάβει αποζημίωση για το σχετικό ακίνητο, αφού πρόκειται για έγγραφα τα οποία είναι αναμφισβήτητα στην κατοχή των ενδιαφερομένων και η αναζήτηση των οποίων θα ήταν πιο χρονοβόρα και πολύπλοκη για την διοίκηση (προαναφερθείσα, *Κοσμίδης και Κοσμίδου*, §26).

35. Αντίθετα, όταν από την εξέταση του φακέλου προκύπτει ότι η διοίκηση ζήτησε την προσκόμιση νομικών εγγράφων ή κάθε άλλο έγγραφο ως πρόσχημα για να αποφύγει την εκτέλεση τελεσίδικης δικαστικής απόφασης ή, παρελκυστικά, για να καθυστερήσει την εκτέλεση, τότε η αποτελεσματικότητα του άρθρου 6§1 της Σύμβασης μπορεί να μειωθεί σημαντικά (*Ρομποτή και Ρομποτής κατά Ελλάδας*, αρ. 14623/04, §26, 25 Ιανουαρίου 2007 και προαναφερθείσα *Κοσμίδης και Κοσμίδου*, §26).

36. Στην υπό κρίση υπόθεση, το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η προσκόμιση των εγγράφων που ζητούνταν από τους προσφεύγοντες εναπόκειται σ' αυτούς μόνο εν μέρει (τίτλοι και πιστοποιητικά ιδιοκτησίας). Η προσκόμιση άλλων εγγράφων (πρόταση τροποποίησης του σχεδίου πόλης από μηχανικό, τεχνικές εκθέσεις σχετικές με τους πολεοδομικούς κανόνες του τομέα, αποσπάσματα του κτηματολογίου), που περιείχαν μεγάλο

αριθμό τεχνικών στοιχείων, φαίνεται να είναι μάλλον της αρμοδιότητας της διοίκησης, και το Δικαστήριο δεν βλέπει για ποιο λόγο οι προσφεύγουσες θα έπρεπε να ζητήσουν την σύνταξή τους ή να τα αναζητήσουν οι ίδιες (βλ. *mutatis mutandis* προαναφερθείσα *Ρομποτή και Ρομποτής*, §28). Το Δικαστήριο δεν βλέπει επίσης για ποιο λόγο οι αρχές, με τις αρμόδιες υπηρεσίες να έχουν στην διάθεσή τους όλα τα απαραίτητα τεχνικά στοιχεία, το τοπογραφικά και κτηματολογικά, θα έπρεπε να τύχουν της συνδρομής ιδιωτών, που έπρεπε να απευθυνθούν με δικά τους έξοδα, σε εξωτερικούς εμπειρογνώμονες για να προσκομίσουν τα στοιχεία αυτά.

37. Εξάλλου το Δικαστήριο επισημαίνει ότι στις 31 Δεκεμβρίου 2012, το Τριμελές Συμβούλιο του Διοικητικού Πρωτοδικείου Πατρών υπογράμμισε, διαπιστώνοντας ότι διοίκηση δεν συμμορφώθηκε προς την απόφαση αρ. 1544/2009 , ότι η υποχρέωση του ιδιώτη περιορίζεται στο να κοινοποιήσει τα στοιχεία που έχει στην κατοχή του (εν προκειμένω, το τοπογραφικό διάγραμμα στο οποίο αναφέρεται το εμβαδόν του οικοπέδου και τους τίτλους κυριότητας). Η υποχρέωση αυτή δεν απαιτούσε από τον ιδιώτη να υποβάλει πρόταση τροποποίησης του σχεδίου ή στοιχεία που ήταν στη διάθεση των διαφόρων δημοσίων υπηρεσιών. Το συμβούλιο κάλεσε την διοίκηση να συμμορφωθεί προς την απόφαση εντός προθεσμίας τριών μηνών αλλά φαίνεται ότι δεν δόθηκε καμία συνέχεια στην πρόσκληση αυτή.

38. Οι σκέψεις που προηγούνται αρκούν στο Δικαστήριο για να συμπεράνει ότι οι εθνικές αρχές παρέλειψαν, τουλάχιστον για τρία χρόνια σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία που του γνωστοποιήθηκαν, να συμμορφωθούν προς την απόφαση αρ. 1544/2009 του Διοικητικού Πρωτοδικείου Πατρών, στερώντας έτσι το άρθρο 6§1 της Σύμβασης από την αποτελεσματικότητά του.

Επομένως, υπήρξε παραβίαση της διάταξης αυτής.

Π. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

39. Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης,

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της, και αν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλόμενου Μέρους δεν επιτρέπει παρά μόνο ατελή εξάλειψη των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εφόσον είναι αναγκαίο, στον παθόντα δίκαιη ικανοποίηση.»

A. Ζημία

40. Οι προσφεύγουσες ζητούν καθεμία το ποσό των 15.000€ λόγω της ηθικής βλάβης που υπέστησαν λόγω του ότι, παρά την απόφαση αρ. 1544/2009, η τύχη της ιδιοκτησίας τους, η οποία είχε δεσμευθεί για τριάντα χρόνια περίπου, εξακολουθεί να είναι αβέβαιη.

41. Η Κυβέρνηση θεωρεί ότι η διαπίστωση της παραβίασης αποτελεί επαρκή δίκαιη ικανοποίηση.

42. Το Δικαστήριο κρίνει ότι συντρέχει λόγος να επιδικάσει σε καθεμία από τις προσφεύγουσες 5.000€ λόγω ηθικής βλάβης.

B. Έξοδα και δικαστική δαπάνη

43. Οι προσφεύγοντες ζητούν επίσης 1.200€ για έξοδα και δικαστική δαπάνη ενώπιον του Δικαστηρίου.

44. Η Κυβέρνηση θεωρεί ότι το αιτούμενο ποσό υπερβαίνει τον όγκο εργασίας που απαιτείται για την υπεράσπισή μιας τέτοιας υπόθεσης.

45. Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, στον εκάστοτε προσφεύγοντα δεν μπορούν να επιδικαστούν έξοδα και δικαστική δαπάνη παρά μόνον εάν αυτά είναι αποδεδειγμένα πραγματικά, αναγκαία και εύλογα ως προς το ύψος τους. Στην υπό κρίση υπόθεση, το Δικαστήριο λαμβάνοντας υπόψη τα έγγραφα που έχει στην διάθεσή του και τη νομολογία του, κρίνει εύλογο το ποσό των 1.200€ ως έξοδα και δικαστική

δαπάνη για την διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου και το επιδικάζει από κοινού στις προσφεύγουσες.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

46. Το Δικαστήριο κρίνει ότι αρμόζει να υπολογισθούν οι τόκοι υπερημερίας επί του επιτοκίου διευκολύνσεως οριακού δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τραπέζης, προσαυξημένου κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. *Κηρύσσει* την προσφυγή παραδεκτή
2. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 §1 της Σύμβασης
3. *Αποφασίζει* ότι
 - α) Το καθ' ου η προσφυγή Κράτος πρέπει να καταβάλει , εντός τριών μηνών από την ημερομηνία που η απόφαση θα καταστεί οριστική σύμφωνα με το άρθρο 44 §2 της Σύμβασης, τα ακόλουθα ποσά:
 - i. Σε καθεμία από τις προσφεύγουσες 5.000€ (πέντε χιλιάδες ευρώ), συν κάθε ποσό που μπορεί να οφείλεται ως φόρος, για ηθική βλάβη,
 - ii. Από κοινού στις προσφεύγουσες 1.200€ (χίλια διακόσια ευρώ), συν κάθε ποσό που μπορεί να οφείλεται ως φόρος από τις προσφεύγουσες, για έξοδα και δικαστική δαπάνη
 - β) Από την εκπνοή της προθεσμίας αυτής και μέχρι την καταβολή, το ποσό αυτό θα αυξάνεται με απλό τόκο με επιτόκιο ίσο προς το ισχύον κατ' αυτό το χρονικό διάστημα επιτόκιο διευκολύνσεως οριακού δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, προσαυξημένο κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες.

Συντάχθηκε στα γαλλικά και στην συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 24 Οκτωβρίου 2013, σύμφωνα με το άρθρο 77 §§2 και 3 του Κανονισμού.

Ο Γραμματέας
Søren Nielsen

Η Πρόεδρος
Isabelle Berro-Lefèvre

Ακριβής μετάφραση από το συνημμένο έγγραφο
Η μεταφράστρια: Μαρία Καραμπάτσα